

ПАМ'ЯТІ ТАМАРИ КОРНІЇВНИ ГОРОВОЇ

1 квітня 2019 р. пішла з життя видатний учений у галузі селекції, насінництва та технології вирощування овочевих рослин Тамара Корніївна Горова.

Народилася Тамара Корніївна 27 травня 1948 року у місті Вознесенськ Гомельської області Республіки Білорусь. Базову освіту отримала на кафедрі цитології і генетики біологічного факультету Харківського державного університету. Трудову діяльність розпочала на посаді старшого лаборанта в лабораторії селекції і насінництва овочевих і баштанних культур Інституту овочівництва і баштанництва. У 1982 році захистила дисертацію

на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за темою: «Вихідний матеріал для селекції салату в умовах Лісостепової зони УРСР», у 1995 році – дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за темою «Ефективність методів селекції коренеплідних і зеленних овочевих культур». За видатний внесок у аграрну науку Тамарі Корніївні присвоєно почесне звання член-кореспондента УААН (1999), звання професора (2000), звання академіка (2002); її було нагороджено премією Президією НАН України ім. Юр'єва (1996), Почесною грамотою НААН (1997, 2003, 2006), Подякою Міністра аграрної політики України (2001, 2010), Почесною грамотою Верховної Ради України (2018).

За 46 років плідної наукової праці Тамарою Корніївною вирішувалися такі актуальні проблеми:

- формування базових і ознакових колекцій 12 ботанічних родин і 59 видів овочевих рослин та виявлення адаптивних джерел для селекції за стиглістю, урожайністю, продуктивністю, стійкістю до біо- й абіотичних чинників з підвищеним вмістом профілактично-оздоровчих речовин, придатних до механізованого вирощування і збирання, переробки та тривалого зберігання, нею сформовано генбанк більше як 2000 зразків;

- встановлення на основі генетико-статистичного аналізу адаптивного потенціалу ознак (понад 800) генотипів (жаро-, холодо- посухостійкості, гідротермічності, гомеостатичності, селекційної цінності, агрономічної стабільності), визначення зв'язку між ними;

- розробка селекційних методів (24 патенти на корисну модель і 30 методичних рекомендацій), що дозволяють скоротити процес створення лінійного матеріалу (85 ліній), гетерозисних гібридів F_1 (10) і сортів (понад 80) на основі модифікації традиційних (видів доборів, гібридизації на основі ЦЧС та явища самонесумісності, індукованого мутагенезу і поліплоїдії) та біотехнологічних (молекулярно-генетичної ідентифікації, білкових маркерів);

- пошук шляхів зменшення енерго- й ресурсовитрат на вирощування маточної й насінневої продукції сортів і гібридів за рахунок розробки ефективних елементів технології (32 ДСТУ).

- удосконалення методів ведення добазового і базового насінництва ліній і сортів, що ґрунтуються на визначенні етапів органогенезу та анатомо-, морфо-, хіміко-, фізіолого-, фізико-механічних властивостей маточних, насінневих рослин та насіння тощо.

Теоретичні та практичні досягнення підтверджено 605 науковими працями, серед яких 30 методичних рекомендацій, 24 патенти на винаходи і корисні моделі, 79 авторських

свідоцтв на сорти, 10 монографій. Вона сформувала школу науковців, під її науковим керівництвом захищено 19 кандидатських дисертацій.

Тамара Корніївна залишиться в нашій пам'яті як видатний науковець, талановитий організатор, дбайливий учитель, прекрасна людина.

Основні наукові публікації та розробки

1. Насінництво, насіннезнавство овочевих і баштанних культур / за ред. Т. К. Горової. К.: Аграрна наука, 2003. 326 с.
2. Кравченко В. А., Сич З. Д., Корнієнко С. І., Горовая Т. К. та ін. Селекція овочевих рослин: теорія і практика. К.: НУБіП, 2013. 362 с.
3. Корнієнко С. І., Горова Т. К., Вітанов О. Д. та ін. Науково-практичні підходи селекції і насінництва буряку столового. Теорія і практика. Харків: Плеяда, 2013. 144 с.
4. Корнієнко С. І., Горова Т. К., Штепа Л. Ю. та ін. Науково-практичні підходи селекції і насінництва петрушки і пастернаку. Теорія і практика. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 152 с.
5. Корнієнко С. І., Горова Т. К., Івченко Т. В. та ін. Наукові підходи створення гібридів моркви. Вінниця: ТОВ «Нілан - ЛТД», 2016. 80 с.
6. Корнієнко С. І., Сайко О. Ю., Горова Т. К., Штепа Л. Ю. та ін. Селекція і насінництво квасолі звичайної: Теорія і практика. К.: Аграрна наука, 2017. 200 с.
7. Сорт редиса Базис. Каталог районированных сортов картофеля, овощных и бахчевых культур» . – М.: ГСИ, 1989. Авторское свидетельство № 5065.
8. Сорт редьки літньої Сударушка у Державному Реєстрі сортів рослин України на 1993 р., авторське свідоцтво № 113.
9. Сорт редиски Ксенія у Державному Реєстрі сортів рослин України на 1994 р., авторське свідоцтво № 6494.
10. Сорт моркви Оленка у Державному Реєстрі сортів рослин України на 1994 р., авторське свідоцтво № 114.
11. Сорт пастернаку Петрик у Державному Реєстрі сортів рослин України на 1995 р., авторське свідоцтво № 116.
12. Сорт буряку столового Дій у Державному Реєстрі сортів рослин України на 1997 р., авторське свідоцтво № 678.
13. Сорт квасолі овочевої Гайдарська у Державному Реєстрі сортів рослин України на 1997 р., авторське свідоцтво № 375.

О. В. Куц,
заступник директора з наукової роботи
Інститут овочівництва і баштанництва НААН